

Hodnocení zpětného odběru a nakládání s pneumatikami, bateriemi a akumulátory v České republice v letech 2016 – 2018

| Ing. Petra Zapletálková, Ing. Gabriela Buda Šepeřová, PhD.,
CENIA, česká informační agentura životního prostředí

Článek popisuje zpětný odběr a nakládání s pneumatikami, bateriemi a akumulátory v České republice v letech 2016 – 2018. Data získaná při ohlašování zpětného odběru jsou vyhodnocována dle právních předpisů České republiky a Evropské unie.

Zpětný odběr a nakládání s vybranými výrobky z pohledu národní legislativy

Za zpětný odběr je považováno odebrání použitých vybraných výrobků od konečných uživatelů bez nároku na úplatu na místě k tomu určeném, tj. v „místě zpětného odběru“, za účelem finálního využití nebo odstranění dané komodity. Povinnost zpětného odběru plní povinné osoby nebo výrobci bez ohledu na výrobní značku do výše, které za vykazované období vyrobí nebo dovezou.

Zpětný odběr použitých výrobků nabídnutých k odběru zajišťuje právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, která výrobky uvádí na trh. Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákon)¹ uvádí jako uvedení výrobků na trh v České republice první úplatné nebo bezúplatné předání výrobků jiné osobě v České republice jeho výrobcem nebo osobou, která jej nabyla z jiné členské země Evropské unie. Za uvedení na trh se považuje též dovoz výrobků.

Zpětný odběr a dovozené způsoby nakládání pro pneumatiky zákon popisuje v ustanoveních § 38 až § 38h a pro baterie a akumulátory v díle 3 (§ 30 až § 31r).

Kromě zajištění samotného zpětného odběru musí povinná osoba nebo výrobce informovat konečného uživatele

o způsobu provedení zpětného odběru použitých výrobků.

Pro pneumatiky je tato povinnost plněna hlavně prostřednictvím právnické

Ilustrační foto

osoby nebo fyzické osoby oprávněné k podnikání, která pneumatiky prodává konečnému uživateli (poslední prodejce). Poslední prodejce pneumatik je povinen při prodeji těchto výrobků informovat konečného uživatele o způsobu zajištění zpětného odběru použitých výrobků. Pokud tak neučiní, je povinen výrobky ode-

bírat přímo v provozovně, a to bez nároku na úplatu od konečného uživatele, po celou dobu provozu a bez vázání odběru použitých výrobků na nákup nového zboží.

Výrobce baterií a akumulátorů informuje konečného uživatele o možnosti zpětného odběru písemně na vlastní náklady a zároveň musí dostupným způsobem zveřejňovat aktuální seznam míst zpětného odběru a odděleného sběru. Poslední prodejce, u kterého výrobce nezřídí místo zpětného odběru, a který prodává baterie a akumulátory výrobcem uvedené na trh, je povinen viditelně umístit informaci jakým způsobem je zpětný odběr možné učinit. Místo zpětného odběru musí být pro konečného uživatele viditelně a čitelně označeno nápisem oznamujícím tuto skutečnost.

Pro pneumatiky je stanovena minimální úroveň zpětného odběru, která je dle § 38a odst. 1 zákona ve výši 35 % za každý kalendářní rok, a tato hodnota platí do konce roku 2019. Od 1. 1. 2020 dochází k zákonné změně této hodnoty na minimální výši 65 %. Minimální úroveň zpětného odběru každoročně musí splnit každá povinná osoba uvádějící vybrané výrobky, pneumatiky, na trh.

Baterie a akumulátory zákon rozděluje do 3 skupin: přenosné, průmyslové a automobilové. Pouze přenosné a automobilové baterie a akumulátory podléhají zpětnému odběru. V režimu odděleného sběru jsou dle zákona výhradně odebrány průmyslové baterie a akumulátory.

Přenosné baterie a akumulátory (1. skupina) jsou nejvíce regulovány zákonem, což je dáno jejich specifikami: malou velikostí a nízkou hmotností, typovou rozmanitostí, širokou rozšířeností mezi spotřebiteli, tendenci uživatelů vyhazovat drobné předměty spíše do „černé popelnice“ v rámci směsného odpadu než na místa k tomu určená.

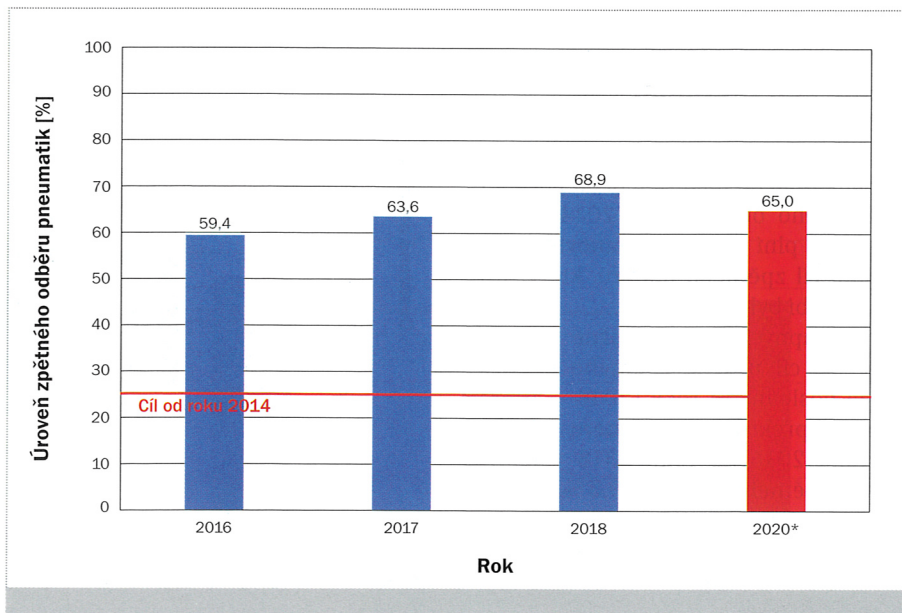
Celá skupina přenosných baterií a akumulátorů je členěna na primární články (neschopné nabíjení) a sekundární články (s možností opakovaného použití). Výrobci této komodity jsou povinni zajistit minimální úroveň zpětného odběru stanovenou směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/66/ES ze dne 6. září 2006, o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a o zrušení směrnice 91/157/EHS (směrnice o bateriích a akumulátorech)², konkrétně čl. 10 odst. 2 „Cíle sběru“. Členské státy měly dosáhnout minimální úrovně sběru pro přenosné baterie a akumulátory do 26. 9. 2012 min. 25 % a do 26. 9. 2016 min. 45 %.

Prováděcí právní předpisy, pro pneumatiky to je vyhláška č. 248/2015 Sb., o podrobnostech provádění zpětného odběru pneumatik (vyhláška o pneumatikách)³, a pro baterie a akumulátory vyhláška č. 170/2010 Sb., o bateriích a akumulátorech a o změně vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších předpisů (vyhláška o bateriích a akumulátorech)⁴, upřesňují další náležitosti a podrobnosti pro výrobce a povinné osoby.

Pneumatiky se stávají odpadem ve chvíli jejich předání osobě oprávněné k jejich využití nebo odstranění. Zpětně odebrané baterie a akumulátory (přenosné a automobilové) musí být předány z míst zpětného odběru pouze osobě oprávněné ke zpracování nebo k materiálovému využití odpadních baterií nebo akumulátorů. V takovém případě výrobce musí zajistit, aby osoba oprávněná k nakládání s odpadními bateriemi a akumulátory dosáhla minimální recyklační účinnosti procesu recyklace (§ 31j odst. 3 zákona).

Metodika výpočtu zpětného odběru výrobků

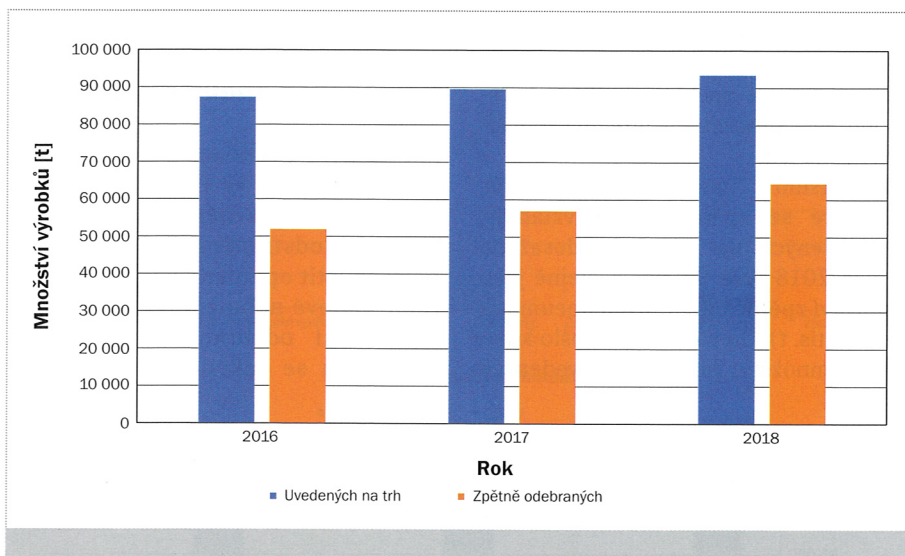
Hodnocené komodity mají pro výpočet „úrovně zpětného odběru“ legislativně nastavena specifická pravidla.

Obrázek č. 1: Úroveň zpětného odběru pneumatik od roku 2016 – 2018 s cílem od roku 2014 a novým cílem od roku 2020.

Zdroj: CENIA

Poznámka: * Cíl úrovně zpětného odběru je dle § 38a zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, stanoven od 1. 1. 2020 na 65 %.

Obrázek č. 2: Vývoj množství pneumatik uvedených na trh a zpětně odebraných v tunách ve sledovaném období 2016 – 2018.

Zdroj: CENIA

Úroveň zpětného odběru pneumatik je procentuální podíl celkové hmotnosti pneumatik sebraných v rámci zpětného odběru v daném kalendářním roce k celkové hmotnosti pneumatik uvedených na trh v témže kalendářním roce³.

Úroveň zpětného odběru pro přenosné baterie a akumulátory, vztažená ke tříletému období, je definována v čl. 3 odst. 17 směrnice o bateriích a akumulátorech a metodika výpočtu je specifikována vyhláškou o bateriích a akumulátorech².

Úroveň zpětného odběru je pro-

centuální podíl vypočítaný tak, že se celková hmotnost použitých přenosných baterií a akumulátorů získaných jejich výrobcem zpětným odběrem v daném kalendářním roce násobí počtem let, během nichž v rámci tříleté periody ukončené daným rokem uváděl přenosné baterie a akumulátory na trh, dělí celkovou hmotností přenosných baterií a akumulátorů uvedených na trh v České republice jejich výrobcem v daném kalendářním roce a v předchozích dvou kalendářních letech, pokud nebyly vyvezeny mimo území České republiky⁴.

Plnění cíle zpětného odběru pneumatik

Z dlouhodobého hlediska, tj. od počátku sledovaného období roku 2014, Česká republika plní zákonem stanovený minimální cíl zpětného odběru, který pro toto období byl 35%.

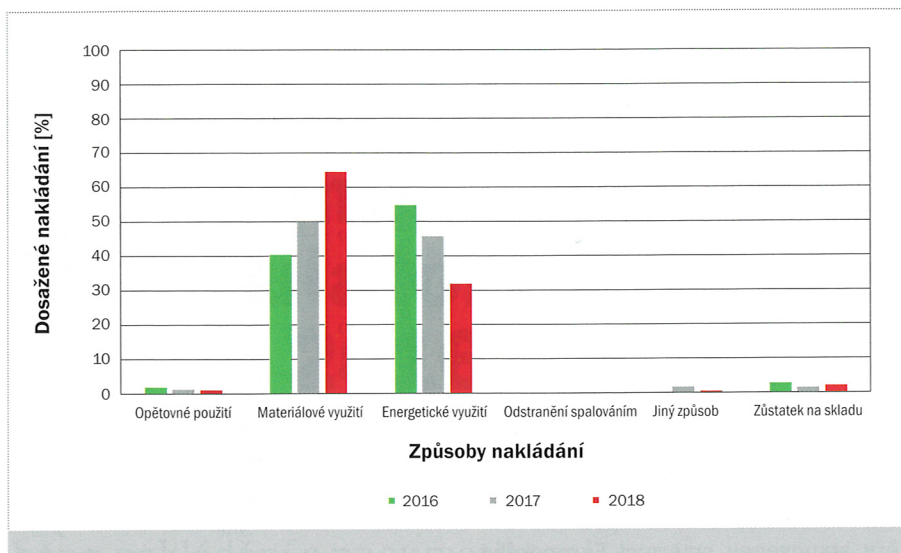
Z dostupných dat je možné konstatovat, že cíl úrovně zpětného odběru byl za poslední tři roky (2016 – 2018) splněn a překročen v průměru o 29%. Od roku 2016 do roku 2018 vzrostla úroveň zpětného odběru o 9,5%.

Novelou zákona č. 45/2019 Sb. je stávající cíl úrovně zpětného odběru navýšen a od 1. 1. 2020 stanoven na minimální hodnotu 65%.

Úroveň zpětného odběru 68,9% zjištěná v posledním ohlašovacím roce 2018 již predikuje, že i nově stanovený cíl 65% bude Česká republika schopna plnit. Na **obrázku č. 1** je znázorněn vývoj úrovně zpětného odběru pneumatik od roku 2016 do roku 2018, včetně znázornění cíle pro rok 2020¹.

Vývoj úrovně zpětného odběru koreponduje s množstvím pneumatik uvedených na trh.

Největšího množství pneumatik, na které se zpětný odběr vztahuje, tj. uvedených na trh, bylo dosaženo v roce 2018 (cca 93 tis. t) stejně jako množství zpětně odebraných pneumatik (cca 64 tis. t). Od roku 2016 došlo k navýšení množství pneumatik uvedených

Obrázek č. 3: Způsoby nakládání s odebranými pneumatikami v letech 2016 – 2018 (zastoupení v %), vztaženo k celkovému množství výrobků, se kterými bylo nakládáno. Zdroj: CENIA

na trh o 6,5%. **Obrázek č. 2** znázorňuje porovnání množství pneumatik uvedených na trh a zpětně odebraných v tunelech ve sledovaném období.

Nakládání s pneumatikami

Jak již bylo uvedeno, pneumatika se stává odpadem ve chvíli jejího předání osobě oprávněné k jejímu využití nebo odstranění. Povinná osoba musí zajistit opětovné použití, využití (materiálové nebo energetické) nebo odstranění odebraných pneumatik, v souladu se zákonem a vyhláškou

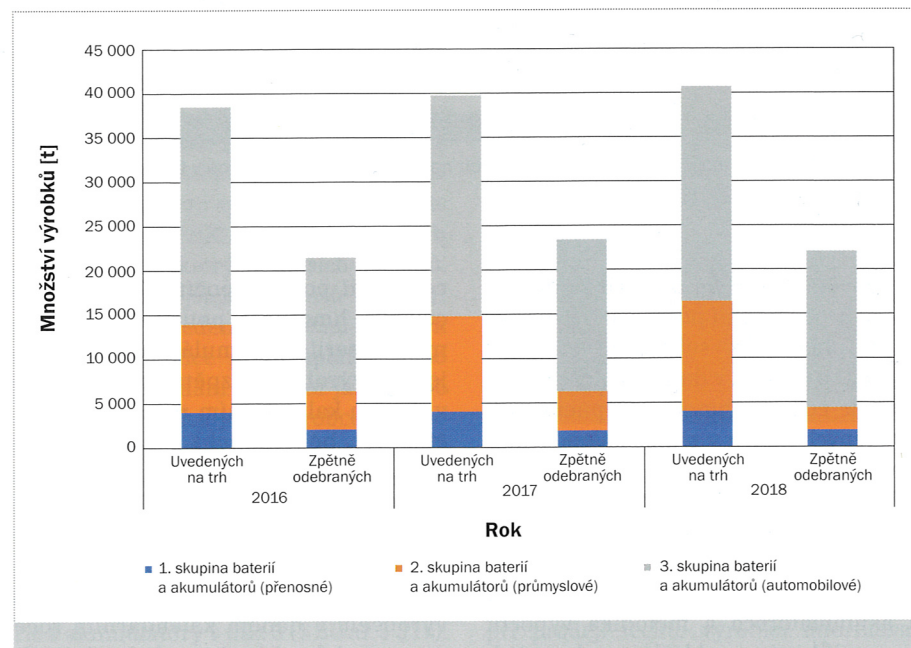
o pneumatikách, do konce kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, v němž byly pneumatiky odebrány.

Ve sledovaném období bylo zjištěno, že v roce 2018 materiálové využití dosáhlo 64,5% a energetické využití 31,9%. U ostatních sledovaných způsobů nakládání, jako jsou opětovné použití, odstranění spalováním, jiné způsoby a uložení odebraných pneumatik v daném roce na sklad (tzv. zůstatek na skladu), nedochází v průběhu let téměř k žádnému výraznému výkyvu. Výrazněji se ještě projevilo v letech 2016 až 2018 množství odebraných pneumatik, které zůstaly na skladu. Nejvíce bylo uskladněno odebraných pneumatik v roce 2016, tj. 2,7%, a nejméně v roce 2017 viz **obrázek č. 3**.

Plnění cíle zpětného odběru přenosných baterií a akumulátorů

Množství všech baterií a akumulátorů uvedených na trh v České republice ve sledovaném období má vzrůstající trend. V roce 2016 výrobci uvedli na trh více než 38,5 tis. t a v ohlašovacím roce 2018 to bylo už přes 40,7 tis. t. Z pohledu jednotlivých skupin bylo výrobci uvedeno na trh v každém roce nejvíce automobilových baterií a akumulátorů, i když je u nich možné sledovat klesající tendenci.

Množství zpětně odebraných baterií a akumulátorů kopíruje trend, který je totožný s trendem uvedených výrobků na trh (**obrázek č. 4**).

Obrázek č. 4: Přehled množství všech baterií a akumulátorů uvedených na trh a zpětně odebraných v letech 2016 – 2018. Zdroj: CENIA

Na otázku, zda Česká republika plní cíl úrovně zpětného odběru stanovený pro přenosné baterie a akumulátory směrnicí o bateriích a akumulátorech, která nařizuje členským státům dosáhnout od roku 2016 minimální úroveň sběru 45 %, můžeme konstatovat, že tento cíl je plněn. V roce 2016 byl cíl úrovně zpětného odběru pro 1. skupinu baterií a akumulátorů (přenosné) překonán o 7 % na konečných 52 %. V roce 2018 došlo ke snížení tohoto cíle na 47,4 %. Konkrétní plnění cíle zpětného odběru pro tuto komoditu zobrazuje obrázek č. 5.

Nakládání s odpadními bateriemi a akumulátory

U baterií a akumulátorů se nakládání hodnotí pro všechny tři skupiny společně (tj. přenosné, průmyslové i automobilové). Na rozdíl od pneumatik zde nedochází k tzv. „opětovnému použití“ těchto výrobků. Baterie a akumulátory je možné za účelem recyklace (materiálovým využitím) vyvézt z České republiky do států EU nebo mimo státy EU.

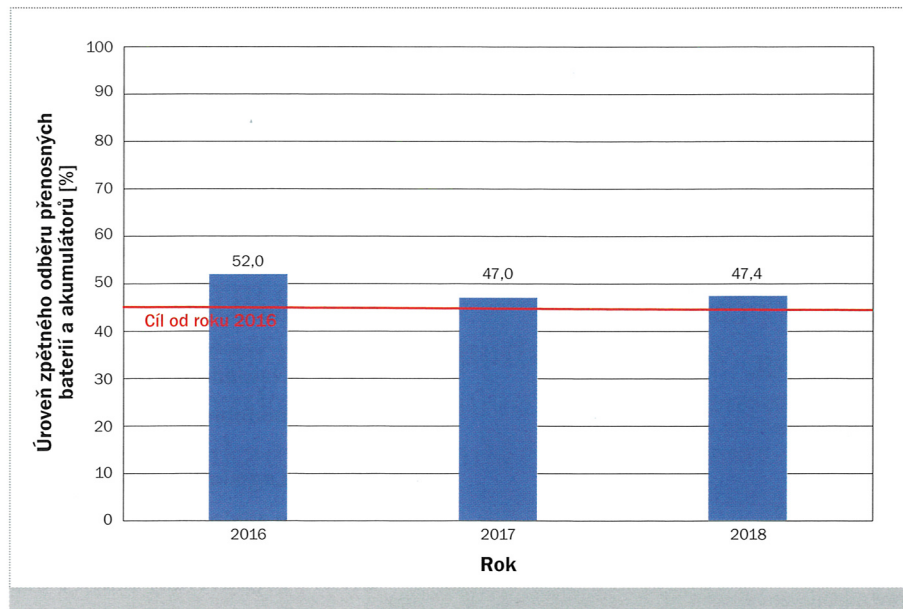
Ve sledovaném období bylo s bateriemi a akumulátory nejvíce nakládáno „materiálovým využitím“, které každoročně dosáhlo více než 90 %. Další recyklace bylo dosaženo vývozem baterií a akumulátorů za hranice České republiky a ten průměrně činil 4 %. Každoročně ve sledovaném období zůstalo na skladě průměrně 2,5 % baterií a akumulátorů, se kterými nebylo v daném roce žádným způsobem nakládáno.

Z ostatních způsobů nakládání v letech 2016 a 2017 se baterie a akumulátory odstraňovaly v minimálním množství spalováním, které činilo 0,1 %. Ostatní způsoby nakládání (energetické využití a odstranění skládkováním) nebyly významány vůbec (viz obrázek č. 6).

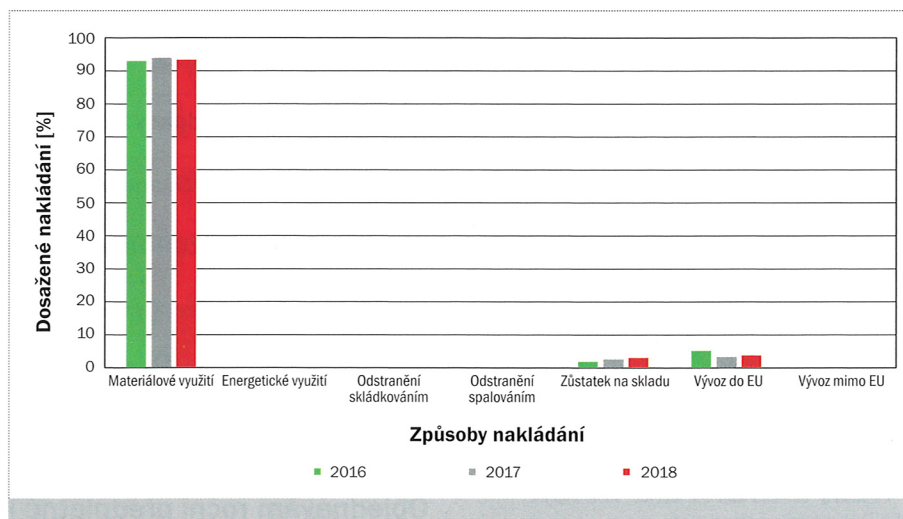
Závěr

Cíle úrovně zpětného odběru pro pneumatiky a zároveň pro přenosné baterie a akumulátory stanovené evropskou a národní legislativou Česká republika v hodnoceném období plní.

U pneumatik má úroveň zpětného odběru stoupající trend. V roce 2018 dosáhla úroveň zpětného odběru 68,9 % což je o 9,5 % více než v roce 2016. Od 1. 1. 2020 Česká republika novelou zákona o odpadech stanovila

Obrázek č. 5: Vývoj úrovně zpětného odběru přenosných baterií a akumulátorů v letech 2016 – 2018 a cíl pro rok 2016. Zdroj: CENIA

Obrázek č. 6: Způsoby nakládání všech skupin baterií a akumulátorů v ČR v letech 2016 – 2018 (zastoupení v %) vztaženo k celkovému množství výrobků, se kterými bylo nakládáno. Zdroj: CENIA

minimální hodnotu úrovně zpětného odběru pneumatik 65 %. Z dosavadních údajů lze předpokládat, že Česká republika bude schopna tento cíl plnit i v dalších letech.

Cíl úrovně zpětného odběru přenosných baterií a akumulátorů je od roku 2016 evropskou legislativou určen v minimální hodnotě 45 %. Ve sledovaném období dochází k propadu úrovně zpětného odběru přenosných baterií a akumulátorů z dosažených 52 % v roce 2016 na 47,4 % v roce 2018. Přesto však Česká republika stanovený cíl splnila v celém hodnoceném období.

U odpadních pneumatik a baterií a akumulátorů převládá materiálové využití. Odpadní pneumatiky se dále využí-

vají energeticky. U baterií a akumulátorů je část výrobků vyvážena z České republiky za účelem recyklace. □

Literatura

- [1] Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- [2] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/66/ES, ze dne 6. září 2006, o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a o zrušení směrnice 91/157/EHS
- [3] Vyhláška č. 248/2015 Sb., o podrobnostech provádění zpětného odběru pneumatik
- [4] Vyhláška č. 170/2010 Sb., o bateriích a akumulátorech a o změně vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších předpisů, v platném znění